

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

§ 54

Valtuustoaloite erittäin uhanalaisen jokihelmisimpukan suojelemiseksi Tampereen kaupungin toiminnassa – Saana Kuusipalo ym.

TRE:4334/11.00.01/2024

Valmistelija / lisätiedot:
Vuojolainen Arto

Valmistelijan yhteystiedot

Rahoituspäällikkö Saara Unnanlahti, puh. 040 131 9484, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Lisätietoja päätöksestä

Lakiasiaintohtaja Laura Klami, puh. 040 543 2285, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Yli-Rajala Juha, Konsernijohtaja

Päätösehdotus

Esitetään valtuuston päätettäväksi:

Saana Kuusipalo ym. valtuustoaloite ja siihen annettu lausunto merkitään tiedoksi. Aloite todetaan loppuun käsitellyksi.

Aloite ei anna aiheutta toimenpiteisiin.

Kokouskäsittely

Kaupunginhallitus myönsi läsnäolo- ja puheoikeuden Tampereen Vesi Oy:n toimitusjohtaja Juha Rintamäelle. Hän oli asiantuntijana läsnä kokouksessa asian käsittelyn aikana ja poistui ennen päätöksentekoa.

Varajäsen Johanna Kirjavainen saapui kokoukseen tämän asian käsittelyn aikana.

Perustelut

Valtuustoaloitevastauksen käsittelyssä kaupunginvaltuustossa 19.5.2025 § 75 Saana Kuusipalon ehdotuksesta valtuusto päätti asian palauttamisesta uudelleen valmisteltavaksi. Perustelun mukaan aloitevastauksessa ei tarkastella tarpeeksi kattavasti, miten erittäin uhanalaisen jokihelmisimpukan elinympäristön edellytykset turvataan Pinsiön-Matalusjoessa kaikkina vuodenaikoina. Valmistelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota Tampereen Vesi Oy:n Pinsiönharjun pohjavedenoton vaikutuksiin Pinsiönlähteeseen ja Pinsiön-Matalusjokeen. Valmistelussa tulee myös selvittää, onko Tampereen Vesi Oy:n Pinsiönharjun pohjavedenotto luonnonsuojelulain ja vesilain mukaista.

Omistajaohjausyksikkö on pyytänyt lisäselvityksiä ympäristönsuojeluyksiköltä ja Tampereen Vesi Oy:ltä. Omistajaohjaus on

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

lisäksi keskustellut asiasta Tampereen Vesi Oy:n kanssa ja yhtiö on myös käynyt konsernijaostossa tilannekatsauksella, jossa on keskusteltu asiasta. Omistajaohjaus on saatujen selvitysten perusteella tyytyväinen Tampereen Vesi Oy:n toimiin asiassa ja luottaa siihen, että Tampereen Vesi Oy tekee tarvittavat ja perustellut toimet asiassa. Omistajaohjausyksikkö ei näe tarvetta ohjata Tampereen Vesi Oy:n toimia asiassa nyt tehtyä enempää.

Tampereen Vesi Oy toteaa lausunnossaan, että Tampereen Vesi on toteuttanut ja suunnittelee useita toimenpiteitä, jotka parantavat jokihelmisimpukan elinympäristöä. Pinsiön ja Julkujärven pohjavedenottamoilta on jo pitkään otettu vähemmän vettä kuin lupa sallisi. Tampereen Vesi Oy:n tavoitteena on turvata sekä puhdas juomavesi että luonnon monimuotoisuus ja yhtiö jatkaa työtä raakun suojelun ja vedenoton tasapainottamiseksi. Tampereen Veden lausunto on kokonaisuudessaan liitteenä.

Ympäristönsuojeluyksikön vastaus:

Toiminnan laillisuus

Pinsiön vedenottamon osalta kyseessä on laillinen tila sekä vesilain että luonnonsuojelulain kannalta, kuten alkuperäisessä vastauksessa valtuustoaloitteeseen on esitetty. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY- keskus) on vesilain mukainen valtion valvontaviranomainen, joka valvoo Pinsiön ja pohjavedenottamon toimintaa. Pirkanmaan ELY- keskus toimii myös luonnonsuojelulain mukaisena valvontaviranomaisena. ELY-keskus on kahdessa lausunnossaan (17.6.2021 ja 8.1.2024) ottanut kantaa toiminnan laillisuuteen ja todennut toiminnan olevan sekä luonnonsuojelulain että vesilain mukaista eikä luvan muuttaminen vesilain 3 luvun 21 §:n mukaan ole tarpeen ennen kuin muut Pinsiön-Matalusjoen ekosysteemin tilaa parantavat toimenpiteet (kuten valuma- alueen vedenpidätyskyvyn parantaminen) on selvitetty ja toteutettu.

Uusin tutkimustieto

Kesällä 2025 valmistui Helsingin yliopiston matemaattis-luonnontieteellisestä tiedekunnasta maisterintutkielma ”Pinsiön-Matalusjoen ja Jordaninojan virtaamiin vaikuttaneet tekijät ja pohjavesivaikutus”. Tutkielman tavoitteena oli selvittää Pinsiön-Matalusjoen ja Jordaninojan virtaamiin vaikuttaneita tekijöitä pitkällä aikavälillä (1966-2022) ja tarkastella eri pumppausmäärien vaikutusta sekä jokien virtaamiin että pohjavesivaikutteisuuteen lyhyellä aikavälillä (2023-2025).

Pitkän ajan tarkastelussa Pinsiön-Matalusjoen yläjuoksun virtaamassa nähdään laskeva trendi vuoteen 1981, mistä päätellen vedenoton alkaminen vuonna 1976 on vaikuttanut yläjuoksun virtaamaan. Pinsiön-Matalusjoella 1900-luvun alkupuoliskolla tehdyt järvienkuivatukset ja uoman perkaukset ovat todennäköisesti vaikuttaneet Pinsiön-Matalusjoen virtaamaan merkittävästi, mutta virtaama-aineistoa on vain

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

yläjuoksulta vuodesta 1966 eteenpäin, joten suoraa yhteyttä ei voitu arvioida.

Lyhyen ajan tulosten perusteella vedenoton vaikutus näkyy selkeästi Pinsiön-Matalusjoen yläjuoksun virtaamassa ja Pinsiön lähteen pinnankorkeudessa. Virtaamatutkimusten ajalta saatujen tulosten perusteella Pinsiön-Matalusjoki on selvästi pohjavesivaikutteinen ja pohjaveden merkitys korostuu etenkin alivirtaaman aikaan. Yläjuoksun keskivirtaaman osuus alajuoksun keskivirtaamasta oli noin 12 prosenttia koko virtaamatutkimusten ajalta. Pinsiön-Matalusjoen yläjuoksun osuutta alajuoksusta on kuitenkin tarkasteltava kausittain, sillä virtaamatutkimusten aikana osuus vaihteli tyypillisesti 5–20 prosentin välillä ja kesän alivirtaamakaudella yläjuoksun osuus alajuoksusta oli suurimmillaan eli noin 30 prosenttia.

Alajuoksun virtaamaan vaikuttaa myös useammat jokeen laskevat sivu-uomat, kuten Jordaninoja ja Blummanoja. Julkujärven vedenotolla ei havaittu olevan vaikutusta Jordaninojan yläjuoksun virtaamaan. Pinsiön-Matalusjoen alajuoksun virtaamat ovat selkeästi suurempia kuin yläjuoksulla ja myös herkempiä sadannassa ja sulavedessä tapahtuville muutoksille sekä pintavaluntana jokeen huuhtoutuville aineille: virtaamatutkimusten aikana sadannan ja sulavesien vaikutus oli suurin vaikuttava tekijä virtaamaan sekä Jordaninojan yläjuoksulla että Pinsiön-Matalusjoen alajuoksulla. Kuitenkin tutkielman mukaan pohjaveden voidaan todeta olevan hyvin merkittävä tekijä jokisysteemissä. Vaikka Pinsiön-Matalusjoen alajuoksun virtaamasta suuri osa kertyy muualta kuin joen yläjuoksulta, alivirtaamakausilla Pinsiön-Matalusjoen yläjuoksun osuus alajuoksusta on suhteellisen merkittävä.

Johtopäätökset/toimenpiteet

Uusimman tutkimustiedon mukaan vedenotolla on selkeä vaikutus yläjuoksun virtaamaan ja vähäsateisimmilla kesäkausilla osin myös alajuoksun virtaamaan. Tutkielman mukaan kausittaisen vedenoton mahdollisuus yhtenä vaihtoehtona muiden toimenpiteiden joukossa on syytä ottaa tarkasteluun. Tämä voisi tarkoittaa sitä, että alivirtaamien aikaan vettä pumpattaisiin verkostoon vähemmän ja muulloin enemmän. Muita Pinsiön-Matalusjoen raakkujen elinolosuhteita mahdollisesti parantavia toimenpiteitä ovat veden laadun parantaminen ja erityisesti kiintoainekuormituksen vähentäminen, valuma-alueen veden pidätyskyvyn parantaminen, uomassa tehtävät kunnostustoimet kuten kutosoraikot ja pohjan laadun parantaminen sekä riittävät suojavyöhykkeet puron rannoilla. Asiassa on huomioitava, että Tampereen kaupungin terveydensuojeluviranomaisen näkemyksen mukaan Pinsiön ja Julkujärven vedenottamoilla on erittäin tärkeä rooli vedentuotannossa erityisesti huoltovarmuuden ja varautumisen näkökulmasta. Vesilain mukainen lupa vedenottoon on pysyvä ja vedenoton osalta tila on Pirkanmaan ELY-keskuksen vuosien 2021 ja 2024 lausuntojen mukaan laillinen.

Tiedoksi

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Saana Kuusipalo, Arto Vuojolainen, Saara Unnanlahti, Tampereen Vesi Oy
/Juha Rintamäki

Liitteet

1 Valtuustoaloite
2 Kh 16.2.2026 Tampereen Vesi Oyn lausunto valtuustoaloitteesta
27.11.2025

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Muutoksenhakukielto

§54

Muutoksenhakukielto

Oikaisuvaatimusta tai kunnallisvalitusta ei saa tehdä päätöksestä, joka koskee:

-vain valmistelua tai täytäntöönpanoa (KuntaL 136 §)

-virka- tai työehtosopimuksen tulkintaa tai soveltamista ja viranhaltija on jäsenenä viranhaltijayhdistyksessä, jolla on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa (KVhl 50 § 2 mom.)

-etuusto-oikeuden käyttämättä jättämistä (EtuostoL 22 §)